

הדלקת נרות ת"א
16:25
צאת השבת
17:16

פרשת השבוע

שולחן שבת - לפרשת וישב מאת הרב אילן אלסטר רב בית הספר

רעיון מהפרשה – לקראת חנוכה: "להשכיחם תורתך":

אנחנו מוסיפים בתפילת שמונה עשרה בחנוכה בברכת מודים: "על הנסים" ושם נאמר: "בְּיָמֵי מִתְּחִילָהוּ בֶּן יוֹחָנָן כָּהֵן גָּדוֹל תִּשְׁמוֹנָאִי וּבָנָיו. כִּשְׁעֶמְדָּה מַלְכוּת יוֹן הִרְשָׁעָה עַל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁפִּיחֵם תּוֹרָתְךָ וּלְהַעֲבִירָם מִחֻקֵּי רְצוֹנְךָ".
נשאלת השאלה: כיצד היוונים רצו להשכיח מאתנו את התורה? והאם זה לא כלול בגזירה של "להעבירם מחוקי רצונך"?

ויש לומר: חז"ל מלמדים אותנו שהמושג שיכחה האמור כאן הוא "שכחת הלב", ואם כן שכחת התורה איננה שאדם לא זוכר את מה שלמד, אלא הדבר נוגע ל**שכחת הלב ביחס לתורה**, התורה איננה תופסת מקום משמעותי בחייו של האדם, התורה הופכת להיות דבר המונח בקרן זווית שאדם לא מוצא בה עניין.

דבר דומה אמרו חז"ל במסכת נדרים שבית ראשון חרב בגלל שלא ברכו בתורה תחילה, ויש שואלים על כך: האם בגלל שלא ברכו ברכת התורה לפני שעלו לתורה חרב בית המקדש? רבנו ניסים מביא בשם מגילת סתרים שהתורה לא היתה חשובה בעיניהם לברך עליה, וכך גם בימי החשמונאים היוונים בגזירותיהם גרמו לעם ישראל שהתורה לא תהיה חשובה ומשמעותית ביניהם, וממילא מתוך כך מגיע לעבור המצוות שהם "חוקי רצונך" של ה'.

אלא שיש לשאול: כיצד רצו היוונים להביא את עם ישראל לידי שכחת הלב ביחס לתורה? נראה לי שהדברים קשורים עם הנאמר במדרש רבה: "'וחושך' זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן שהיתה אומרת להם כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל".
ויש לשאול: מדוע הגזירה היתה דוקא לכתוב על קרן השור? ותירץ בעל פירוש "יפה תואר" **שהיוונים רצו לעשות פרסום נגד האמונה.** בימים ההם נהגו לנסוע בעגלות רתומות לשוורים, והעגלות היו נוסעות ממקום למקום וכך בכתיבה על השוורים היה מתפרסם מסר הכפירה של "אין לנו חלק באלוקי ישראל" בכל מקום. מסע התעמולה נגד האמונה היה מלווה בגזירות שמד, ובמגמה כוחנית להשליט את תרבות יוון על עם ישראל, תרבות הגוף כנגד רוח ישראל.
לעומת הנסיון לפרסם את הכפירה נס חנוכה הוא פרסום האמונה, וכדברי הגמרא במסכת שבת: "קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל ובהודאה". רעיון זה של פרסום של האמונה בחנוכה נמצא ברמב"ם בהלכות מגילה וחנוכה וז"ל: "ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן מליל חמשה ועשרים בכסלו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות **להראות ולגלות הנס**". בימים ההם ובזמן הזה- גם היום צריך לפרסם את האמונה כנגד הרוחות הרעות שמנשבות בדורנו, ולגלות את היחוד של עם ישראל לעומת אומות העולם ותרבות הגויים.

פינת ההלכה - הדלקת נרות בערב שבת

הטור מביא את דעת בעל הלכות גדולות שבערב שבת חנוכה קודם ידליק נר חנוכה ואחר ידליק נר של שבת, כי אם ידליק קודם נר שבת אסור לו להדליק נר חנוכה כי קבל עליו שבת בהדלקת נר של שבת. התוספות כתבו שאין קבלת שבת תלויה בהדלקת נר שבת, ולכן יכול להדליק קודם נר שבת ואחר נר של חנוכה אם לא קבל עליו שבת.

בשולחן ערוך תרע"ט, א פסק שיש להדליק קודם נר שבת ואחר כך נר חנוכה, ובמשנה ברורה כתב שרוב הפוסקים חולקים על הבה"ג וסובר שקבלת שבת לא תלויה בהדלקת הנר, אלא כל זה באיש אבל אם אישה שמדליקה נרות חנוכה בביתה, ובערב שבת הדליקה נר שבת, כיון שנשים מקבלות עליהן את השבת בהדלקת הנר אם לא שעשו תנאי, הרי שאישה זו לא תוכל להדליק נר חנוכה אלא תבקש ממשהו אחר להדליק בשבילה והיא תברך שעשה ניסים לאבותינו ואם זה ביום הראשון עליה לברך שהחיינו..

עוד כתבו הפוסקים שצריך לשים שמן בכמות שתספיק להדליק נר חנוכה בזמן הדלקת נרות של ערב שבת ושהנרות ידלקו עד חצי שעה מצאת הכוכבים, ובסה"כ שעה ושלוש עשרה דקות. לכן מי שמדליק בנרות צבעוניים שדולקים רק חצי שעה, לא יוצא ידי חובה בנרות אלו בערב שבת.

במוצאי שבת כתב הרב טיקוצ'נסקי בלוח ארץ ישראל ש[אין מאחרין כל כך להתפלל ערבית כבשאר מוצאי שבת] אלא מתפללים ערבית 23 דקות אחר השקיעה, ומדליקין 35 דקות אחר השקיעה. שאלות הלכה אמונה ושאר עניני תורה אפשר לשלוח אליי לפי הכתובת: elster4@gmail.com

סיפור לשולחן שבת: חנוכה בשדה קרב בשנת התקל"ז

חנוכה, שנת 1777. חורף קשה. הקור נורא. אנו יושבים בוואללי פורג' ומחכים. למה? איני יודע. אולי לימים טובים מן הימים האלה. אני פה היהודי היחיד. אולי יש בינינו עוד יהודים. אך לא ראיתי פה אף אחד. אנחנו רעבים ללחם, אין לנו בגד לחמם את בשרנו ואין לנו נעלים לרגלינו. רוב החיילים מקללים את ג'אורג' וואשינגטון, שיצא למלחמה נגד אנגליה. יש ביניהם הרוצים במפלתו, אך אני מאמין שהצדק עמו. אנו צריכים לגרש את בריטניה מאמריקה. היא רוצה לשים את ידה בכל אשר עיניה רואות. נאמן אני בכל לבי לג'אורג' וואשינגטון, אף כי אנו סובלים פה מאוד. לא אחת אני רואה אותו בלילות, כשהוא עובר במחנה, בין שורות החיילים הישנים. מביט הוא ברחמים על החיילים הסובלים מן הקור. ויש אשר הוא נגש אל אחד הישנים והוא מכסה אותו כאשר יכסה האב את ילדו.

יש אשר הרעב והקור מענים את נפשי עד מות, אך אין אני מקלל את הגנרל וואשינגטון, הנלחם לחופש אמריקה. ברגעים כאלה אני חושב על אבי בפולניה. אני חושב על כל אשר הוא סובל מידי ה"פריץ" האכזר. זוכר אני: הייתי אז ילד וראיתי את אבי רוקד לפני הפריץ, מה נורא היה המראה! אבי היה לבוש בעור של דוב לבן והוא רקד כדוב לפני הפריץ ואורחיו.

מה נורא היה הכאב! ומה גדולה החרפה! אבי רקד כדוב - וה"פריצים" צחקו ושמחו על המראה. אני גמרתי אז בלבי שלא ארקוד כאבי לפני הפריץ. לאחר זמן ברחתי לאמריקה.

והנה אני שוכב בוואללי פורג' ורועד מקור. אומרים שוואשינגטון הולך ונופל, שסופו לנפול ולא יקום. אך אני איני מאמין בכל זה. אני מאמין בגנרל שלי. ואני שוכב בלילות ומתפלל בעדו.

הנה בא הלילה הראשון של חנוכה. בלילה הזה, לפני שנים, עזבתי את בית אבי. אבי נתן לי מנורת-חנוכה ואמר לי:

"כאשר תדליק, בני, את הנרות של חנוכה, הם יאירו לך את הדרך".

מאז היתה לי המנורה כמו קמיע. אל כל אשר אלך, אני לוקח אותה עמדי. לא ידעתי מה לעשות - להדליק את נר החנוכה פה, בין הגויים, אם לא. החלטתי לחכות עד אשר כולם ישכבו לישון. כאשר ישנו כולם הוצאתי את מנורת-אבי, הדלקתי נר ראשון וברכתי עליו. הבטתי על אור הנר וראיתי את בית אבי ואמי. ראיתי את אבי רוקד כדוב לפני הפריץ וראיתי את עיני אמי המלאות דמעות. לבי נתמלא כאב ופרצתי בבכי כילד קטן. ונשבעתי אז בלבי, שלמען אבי ואמי, למען אחי ואחיותי בפולניה עלי לעזור לג'אורג' וואשינגטון לעשות את אמריקה לארץ חפשית, לארץ מקלט לאביו ולאחיו הסובלים שם תחת יד ה"פריץ".

פתאום הרגשתי יד רכה נגעה על ראשי. נשאתי את עיני והנה הוא - - - הוא בעצמו ובכבודו עומד עלי! כן, הגנרל וואשינגטון בעצמו עומד עלי והוא שואל:

"למה תבכה חייל? האם קר לך?"

צער ורחמים היו בקולו. לא יכולתי לראותו בצער, קפצתי ממקומי, שכחתי, שאני חייל העומד לפני גנרל, ודברתי את דברי כמו שעלו מלבי, כבן המדבר לאביו:

"אדוני, הגנרל!" אמרתי, "אני בוכה ומתפלל לנצחונך. ואני יודע, כי אנחנו ננצח. היום הם חזקים, אבל מחר הם יפלו, כי הצדק עמנו. אנחנו רוצים להיות חפשים בארץ הזאת. אנחנו רוצים לבנות פה בית לכל הבורחים מיד ה"פריצים", לכל הסובלים מעבר לים. ה"פריצים" לא ימשלו פה! הם יפלו ואתה תקום!"

הגנרל וואשינגטון לחץ את ידי:

"תודה, חייל!", אמר וישב על ידי, על הארץ, לפני המנורה.

"מה היא המנורה הזאת?", שאל.

ספרתי לו:

"מבית אבי הבאתי אותה, יהודי כל העולם מדליקים הלילה נרות של חנוכה, חג הנס הגדול."

נר החנוכה הדליק אור בעיני וואשינגטון והוא קרא בשמחה:

"יהודי אתה, מבני הנביאים, ואתה אומר, שאנחנו ננצח!"

"כן, אדוני", עניתי בביטחון, "אנחנו ננצח, כמו שניצחו המכבים, למעננו ולמען כל אלה אשר יבואו אחרינו לבנות פה ארץ חדשה וחיים חדשים".

הגנרל קם ופניו אורו. הוא לחץ את ידי ונעלם בחושך.

אמונתי נתקיימה. הניצחון של וואשינגטון היה שלם. הארץ שקטה. הגנרל שלי היה לנשיא הארץ החדשה ואני הייתי לאחד מאזרחיה. שכחתי מהר את הימים והלילות הנוראים בוואללי פורג'. אבל את הלילה הראשון של חנוכה עם ג'אורג' וואשינגטון שמרתי בלבי כחלום יקר. לא סיפרתי את הדבר לאיש, כי אמרתי בלבי: מי יאמין לדבריי? בטוח הייתי, כי כל הדבר נשכח מלב הגנרל הטוב. אבל לא כן היה. הוא לא שכח.

בלילה הראשון של חנוכה, שנת 1778, ישבתי בביתי בניו-יורק, ברחוב ברום, ונר החנוכה דולק על חלוני. פתאום נשמעה דפיקה על הדלת. פתחתי את הדלת ונדהמתי: הגנרל שלי, הנשיא ג'אורג' וואשינגטון, עמד בפתח! הוא בכבודו ובעצמו!

"הנה הנר הנפלא! נר התקוה של ישראל", קרא בשמחה כאשר ראה את נר החנוכה על החלון. הוא שם את ידו על שכמי ואמר:

"הנר הזה ודבריו היפים - הדליקו אור בלבי בלילה ההוא. בקרוב תקבל אות-כבוד מממשלת ארצות-הברית, יחד עם כל גבורי וואללי פורג'. בלילה הזה קבל מידי את המזכרת הזאת".